

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық 1948 жылдың 20 сәуірінен шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ №1 (1869) 14 ҚАҢТАР 2023 ЖЫЛ

WWW.KAZNU.KZ

Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры

Қазақстан жаңа дәуірге аяқ басты

Тәуелсіз мемлекетіміз биылғы жаңа жылмен қатар, жаңа Қазақстан дәуіріне аяқ басты. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өткен жылды қорытындылай келе, «2022 жыл еліміз үшін оңай болған жоқ, күрделі болды. Қаңтар айында тәуелсіздік тарихындағы зор сын-қатерге тап болдық. Бірақ халқымыздың мызғымас бірлігінің арқасында біз осы қатердің бетін қайтардық. Елдігімізді сақтап қалдық. Төл тарихымызға қарасақ, жұртымыз көптеген сындардан шыңдалып шыққан. Біз де қиындықтарды артқа тастап, алға қарай нық қадам бастық», – деп, жаңа Қазақстан жағдайында әділетті қоғам қалыптастыруға ел болып жұмылуға шақырды.

Өткен 2022 жыл Қазақстан үшін тәуелсіздік тарихындағы түбегейлі бетбұрыс жылы болды. Жалпыхалықтық референдум арқылы жаңа Конституция қабылданды. Жаңа саяси реформалар басталып, президенттік басқару сайлау арқылы бір рет жеті жылдық мерзімге белгіленіп, Парламент құзыреті күшейіп, сайлау жүйесіне де жаңа ерелер енгізілді. Әкімшілік

аумақтық реформалар жасалып, Абай, Ұлытау және Жетісу облыстары құрылды. Президент жарлығымен 25 қазан – Республика күні ұлттық мереке ретінде қайта жаңғырды.

Билік пен халық арасында ашық диалог орнап, елдегі өзекті мәселелерді қарастыратын Ұлттық құрылтай өз жұмысын бастады. Бұл біздің біртұтас ел болып жаңғыру мен жаңару

жолына нақты қадам басқанымыздың айқын көрінісі.

2022 жылдағы маңызды оқиғаның бірі – 20 қарашада өткен кезектен тыс президент сайлауы. Жалпыхалықтық сайлауда Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев 81,31 пайыз дауысқа ие болып, жаңа Қазақстанның көшбасшысына айналды.

Жалғасы 2-бетте

Стивен БАРНКС:
В Алматы чувствую себя как дома

4-бет

Ғалым мұраты – іздену

5-бет

«Білімді отандастарыммен бөліскім келеді»

7-бет

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазақстан – Түркия арасындағы түркологиялық зерттеулерді тереңдетудің өзекті мәселелері» тақырыбында ғылыми конференция және «Түрік әдебиетінің есімдер сөздігі» атты 20 томдық жинақтың тұсаукесер рәсімі өтті.

Түркітануға қосылған елеулі үлес

Шараға Қазақстан мен Түркияның түркітанушы ғалымдары, Әзірбайжан, Қырғызстан, Өзбекстан, Мажарстан, Түрікменстан елдерінің бас консулдары, ЖОО

басшылары, университет оқытушылары мен білім алушы жастар қатысты.

Жалғасы 2-бетте

ҚазҰУ-дың үздік ғалымдары

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғалымдары ғылым мен техниканың дамуына сүбелі үлес қосқан ерекше жетістігі үшін өткен жылы «Үздік ғылыми қызметкер» байқауының жеңімпазы атанғанынан хабарларыңыз бар. Ғылыми зерттеу институттары мен жоғары оқу орындарының 50 ғалымы жеңімпаз атанды. Олардың әрқайсысы 2000 АЕК көлемінде сыйақы мен куәлік алды. Байқау ғылым мен техниканың дамуына елеулі үлес қосқан ғалымдарды, ғылыми қызметкерлерді қолдауға бағытталған.

дің үздік ғалымдары үшін сыйақы тағайындады. Конкурсқа қатысуға өтінімдер осы конкурс үшін арнайы құрылған және автоматты түрде тоғыз өлшемшарт бойынша балдары бар ақпараттық жүйе арқылы қабылданды. Бұл байқаудың ашықтығы мен транспаренттілігін қамтамасыз етті. Ғылыми жетістіктерді бағалау критерийлері ғылыми және сараптамалық қауымдастықпен бірге жасалды. Байқаудың барлық қатысушысы өтінім беру кезеңінде өз бал-

дарын көре алды. Оларды комиссия қарады және сараптамалық топтар ұсынылған құжаттардың бекітілген критерийлерге сәйкестігін секцияларда тексерді. Комиссия мен сарапшылар тобының құрамында жетекші ғалымдар, тәуелсіз сарапшылар, мемлекеттік органдардың өкілдері, жас ғалымдар кеңесінің мүшелері жұмыс істеді.

Жалғасы 3-бетте

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі екінші жыл қатарынан еліміз-

Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ,

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры

Қазақстан жаңа дәуірге аяқ басты

Соңы. Басы 1-бетте

Алдағы мақсат – әділетті қоғам қалыптастыруда күш біріктіріп, ел бірлігін нығайтып, мемлекет дамуын жаңа деңгейге көтеру. Бұл іргелі істе ғылыми қауымдастықтың атқаратын рөлі өте зор. Осы бағытта университетте бірқатар ауқымды жұмыстар атқарылды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті бір жыл ішінде QS WUR жаһандық рейтингінде 175-тен 150-орынға көтерілді. Жылдың басты жаңалығы – ҚазҰУ-ға Үкімет қаулысымен зерттеу университеті мәртебесі берілді.

1 маусым күні Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы ҚазҰУ-ға ресми сапармен келіп, жас ғалымдармен, студент жастармен кездесті. Мемлекет басшысы оқу орнымыздың қызметімен және алдағы жоспарларымен танысып, ҚазҰУ қалашығы құрылысының екінші кезеңін салу жоспарын бекітті.

Мемлекет басшысының қолдауымен және қатысуымен Түркияның Ыстамбұл қаласында және Қырғыз Республикасының астанасы Бішкек қаласында

ҚазҰУ филиалдары жұмыс істей бастады. Сонымен қатар ҚазҰУ-да Ресейдің МИФИ Ұлттық ядролық зерттеу университетінің филиалы ашылды.

Бір жыл ішінде ҚазҰУ қалашығындағы оқу ғимараттары мен жатақханалар күрделі жөндеуден өтіп, заманауи техникалар мен жаңа жиһаздар алынды. Екі жатақханаға күрделі жөндеу жүргізіліп, бөлмелерді кеңейту арқылы орын тапшылығын шешу жұмыстары жолға қойылды. Әр бөлмеге душ кабинеттері орнатылып, құбыр жүйелері ауыстырылды. Қалашық аумағында жаңадан

заманауи дәмханалар, ғаламтор-кафелер, дүкендер, кофеханалар мен көшірме орталықтары іске қосылып, «Магнум» дүкені ашылды.

Академиялық ұтқырлық бағдарламасы бойынша ҚазҰУ студенттері әлемнің беделді университеттерінде білімін жетілдірді. Желтоқсан айында ҚазҰУ-дың 50 қызметкері Түркияда тәжірибе алмасып, бір апта тегін демалып қайтты.

ҚазҰУ-да жастардың ғылыммен айналысуына, ғылыми әзірлемелерді өндіріске енгізуге жол ашатын «Жас ғалымдар клубы» мен «Жас ғалымдар қоры» құры-

луда. ҚазҰУ-да 40 жасқа дейінгі 300-ден астам жас ғалым жұмыс істейді. Олардың ішінде 49-ы – Ғылым және жоғары білім министрлігінің «Жас ғалым» жобасының жеңімпазы. Көпшілігі әлемнің жетекші университеттері мен орталықтарында ғылыми тағылым-дамадан өтті. Жас зерттеушілердің ғылыми жетістіктері Қазақстанда және шетелдерде жоғары бағаға ие.

2022 жылы жас ғалымдарды гранттық қаржыландыру аясында 900 млн теңгеден астам 60-қа жуық жоба орындалды. Бұл ҚазҰУ жастарының жоғары ғы-

лыми-инновациялық әлеуетін көрсетеді.

Ғұлама ғалым әл-Фараби «Бір елдің болашағын білгің келсе, ол елдің жастарына қара» деген. Жаңа Қазақстанның туын жықпай, мемлекетімізді биіктерге көтеру – жастардың қолында. Біздің басты мақсатымыз – оқытушылар мен білім алушыларға ары қарай да жағдай жасау. Ел ертеңі – жастарға сапалы білім беру, ғылыми кадрларды даярлау, мемлекет дамуына қызмет ететін кәсіби мамандарды тәрбиелеу.

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты жолдауында: «Әділетті Қазақстанды құру ісі енді ғана басталды. Алдағы жолдың қиындығы көп. Бұл бағдарымыз ешқашан өзгермейді, ішкі және сыртқы ахуал қандай болса да жалғаса береді. Қол қусырып отыратындар мен қасақана кедергі жасайтындарға орын жоқ. Біз таңдаған жолымыздан айнамаймыз», – деп зор сеніммен атап өткен болатын.

Бұл жолда бірлік пен ынтымағымызды нығайтып, әділетті Қазақстан қалыптастыруға әрқайсымыздың ерекше үлесіміз болуы тиіс.

Түркітануға қосылған елеулі үлес

Соңы. Басы 1-бетте

Алқалы жиынды Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев ашып, шараның мәні мен мақсатына тоқталды.

«Конференцияның мақсаты – түркітанудағы зерттеулерді жан-жақты дамыту, қазіргі түркітану ғылымына баға беріп, ортақ мәселелерді бірлесіп шешудің жолдарын қарастыру. Осы орайда, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде жақында ғана Түркітану және алтайтану ғылыми-зерттеу институты ашылды. Бұл институт түркі халықтарының тарихы мен әдебиетін жан-жақты зерттеп, саралауда үлкен жобаларды бастап кетті», – деді ректор. Сонымен қатар Жансейіт Түймебаев бүгінде Қазақстан –

Түркия қарым-қатынасы жаңа деңгейге көтерілгенін айта келе, осы институт аясында екі ел ғалымдарының қатысуымен салыстырмалы-тарихи сөздіктер, түркологиялық энциклопедиялар шығарылып, ғылыми зерттеулер жүргізілетінін жеткізді.

Жиында сөз алған Қ.А.Ясауи

атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің өкілетті кеңес төрағасы, профессор Мұхиттин Шимшек бауырлас екі ел арасындағы ортақ түркологиялық зерттеулердің өзектілігіне мән берді. Тұсауы кесіліп, қазақ оқырманна жол тартқан «Түрік әдебиетінің есімдер сөздігі» жинағы жайлы мәлімет берді. «Кітап түрік әдебиетінің басынан XXI ғасырға дейінгі, дәлірек айтқанда, 1985 жылы туған ақын-жазушыларды қамтиды. Классикалық әдебиет, айтыс, тасаууф, сопылық дәстүрі және танзимат дәуірінен кейінгі заманауи түрік әдебиеті толығымен қарастырылды», – деді профессор.

Кітап негізінен Анадолыдағы селжүктермен басталып, османдықтармен жалғасып, бүгінгі күнге жеткен әдеби жинақты қоғаммен бір арнаға тоғыстыруды көздейді. Сонымен қатар ескі ұйғыр, Қарахан, Хорезм-Қыпшақ, Шағатай және Әзірбайжан

есімдері мен атаулары да енгізілген.

Сондай-ақ жиында Түркия Республикасының Алматы қаласындағы бас консулы Али Риза Акынжы, Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры Суат Бейлур, Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің ректоры Жанар Темірбекова және өзге де қонақ-

тарихы мен тілі, мәдениеті мен дәстүрі әлі де терең зерттеуді қажет ететінін алға тартты. Басқосу өз кезегінде түркі мұрасын, түркітілдес халықтардың тілін, әдебиетін, фольклорын, тарихын, этнографиясын, мәдениетін зерттеушілерге тың серпін, жаңа бағыт беретініне сенім білдірді.

Конференция барысында Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің өкі-

тар пікір білдіріп, түркітілдес мемлекеттердің өзара ынтымақтастығына айрықша назар аударды. Сонымен қатар жиылғандар «Түрік әдебиетінің есімдер сөздігін» түркітануға қосылған елеулі үлес ретінде баға берді.

Қатысушылар өз сөздерінде түркілердің тасқа басылған ортақ

летті кеңес төрағасы, профессор Мұхиттин Шимшекке Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың «Құрметті профессоры» атағы беріліп, «Әл-Фараби» төсбелгісімен марапатталды.

**Әйгерім
ӨУЕЗХАНҚЫЗЫ**

ҚазҰУ-дың үздік ғалымдары

Соңы. Басы 1-бетте

Конкурсқа қатысу үшін барлығы жеті бағыт бойынша 468 өтінім келіп түсті. Конкурсқа қатысушылардың арасында жаратылыстану ғылымдары, инжиниринг және технологиялар, медицина және денсаулық сақтау, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар, ауыл шаруашылығы және ветеринария ғылымдары, әскери ғылымдар және Ұлттық қауіпсіздік ғылымдары болды.

«Үздік ғылыми қызметкер-2022» сыйлығын жеңіп алған 50 ғалымның бесеуі ҚазҰУ-да жұмыс істейді. «Qazaq universiteti» газеті алғашқы жылашар нөмірінде оқырмандарға қара шаңырақ оқу ордасының жеңімпаз ғалымдарын таныстырады.

Лаура ЕРЕКЕШЕВА, тарих ғылымының докторы

Сараптамалық және мемлекетаралық ұйымдарда (ҚР Президентінің жанындағы ҚСМС, Сыртқы саясат және талдау орталығы, ЕурАзЭҚ, ҚР БЖҒМ Шығыстану институты, ЮНЕСКО «Ғылым және руханият» кафедрасы) түрлі лауазымды қызмет атқарды.

Лаура Фибратқызы орыс, ағылшын, түрік тілдерінде жарық көрген 80-нен астам монографияның, ғылыми мақаланың, оның ішінде халықаралық рейтингтік басылымдардағы жарияланымдардың авторы. Ұжымдық монографиялардың редакторы, сондай-ақ сараптамалық баяндамалары Үндістанда, ЮНЕСКО, жергілікті БАҚ-та жарияланған. Ғылыми зерттеулерде, ұлттық және халықаралық ғылыми жобаларға, соның ішінде ЮНЕСКО, Катардағы Джорджтаун университетімен жобаларға қатысуда үлкен тәжірибесі бар. Л.Ерекешева халықаралық қатынастарды ұйымдастыруға, кеңейтуге, ЮНЕСКО-мен ынтымақтастықты дамытуға белсене қатысады.

Йель университетінің (АҚШ, Фулбрайт бағдарламасымен қоса), Үндістанның Мәдени байланыстар кеңесінің (Үндістан) гранты бойынша шақырылған зерттеуші болды; Біріккен Ұлттар Ұйымының Бейбітшілік университетінің стипендиаты; Орталық Еуропа университетінің стипендиаты (Венгрия). Халықаралық семинарлар мен конференциялардың жұмысына қатысты, соның ішінде «Өркениеттер диалогі» халықаралық форумы (Родс, Грекия, 2015, 2016), Раисина диалогі (Дели, 2017, 2019, 2020), ЭЫДҰ форумы (Париж, 2018 ж., 2018 ж.).

Леля ХАДЖИЕВА, физика-математика ғылымдарының докторы

Ғалымның еңбек жолы (шамамен 40 жыл) ғылыми-педагогикалық қызметпен тығыз байланысты. Осы қызметтің шебер үйлестірушісі. Жаратылыстану ғылымдары саласындағы ҚР ҒЖБ ғылыми жобалары мен шаруашылық келісімшартқа қатысты

жобаларға жетекшілік етеді. 180-нен астам ғылыми еңбектері жарық көрді. Леля Хаджиева студенттерді түрлі жобалармен жұмыс істеуге баулу, ғылыми кадрларды даярлау бойынша белсенді жұмыс істейді. Ғылыми зерттеулеріне қатысты дипломдық жұмыстар, кандидаттық диссертациялар жазылған.

Л.Азретқызы сарапшы ретінде ғылыми зерттеулердің сапасын, тиімділігін және оның ықпалын арттырумен ауқымды түрде айналысады.

Ол академиялық ұтқырлық бойынша шетел университеттерімен ынтымақтастықты белсенді дамытуға күш салады. Ол «project: International Credit Mobility in Erasmus+ under the Erasmus+ programme UNIVERSITY OF KEELE» халықаралық жобасының үйлестірушісі. Осы бағдарлама аясында 2015 жылдан бері ҚазҰУ механика-математика факультетінің 20-дан астам магистранты мен PhD докторанттары Keele университетінде (Ұлыбритания) білім алды.

Денис ВИННИКОВ, медицина және денсаулық сақтау факультетінің Денсаулық және қоршаған орта ғылыми-зерттеу зертханасының меңгерушісі

Денсаулық сақтау саясаты және ұйымдастыру кафедрасында сабақ береді. Оңтүстік Қазақстан

мемлекеттік медицина академиясының емдеу факультетінің үздік түлегі.

Д.Винниковтың ғылыми қызығушылығы еңбек медицинасы, қоршаған орта факторларының адам денсаулығына әсері, пульмонология, тыныс алу функциясын бағалау, тіпті кәсіптік күйік алу, өмір салтын болжау, дене белсенділігі және т.б. қоғамдық денсаулық мәселелерінің өте кең ауқымын қамтиды. Әлемнің жетекші журналдарындағы ғалымның ғылыми еңбектерінде соңғы кездері қауіпті жағдайларда, мысалы, биік тауларда жұмыс істейтін адамдарды когорталық зерттеу мәселелері кеңінен қамтылды.

Сонымен, Д.Винников әр жылдары халықаралық жобаларда, клиникалық пәндердің оқытушысы болып жұмыс істеді. Ғалымдар арасында ағылшын тілін, сонымен қатар оның академиялық нұсқасын жетік меңгергенімен танымал, кәсіби деңгейін көтеру үшін тынымсыз ізденеді.

Гүлмира СҰЛТАНҒАЛИЕВА, Дүниежүзі тарихы, тарихнама және деректану кафедрасының меңгерушісі

Гүлмира Сәлімжанқызы Ш.Марджани атындағы Тарих институтының «Татарлар тарихы» («История татар») оқулығын даярлаудағы халықаралық жобасын орындаушы (IV тарау, Т.6, 2010-12 жж.). Ол – «Erasmus+» бағдарламасы бойынша Developing Trans-regional information literacy for lifelong learning and the knowledge economy (2017-19 жж.) халықаралық жобасының үйлестірушісі. Көрнекті ғалым 2020 жылдан бастап Central Asian Survey халықаралық Scopus журналының редакциялық алқасының мүшесі, Еуропалық Орталық Азияны зерттеу қоғамы (ESCAS) басқармасының мүшесі. Гүлмира Сәлімжанқызы америкалық (CESS) қоғамдастықтың, славяндық, шығысеуропалық, еуразиялық зерттеушілердің америкалық қауымдастығының (ASEES) мүшесі. 2018 жылдан бастап Г.Сәлімжанқызы Хоккайдо университетінің (Саппаро, Жапония) амбассадоры атанды.

Г.Сұлтанғалиева – «Қазақ даласындағы әлеуметтік трансформация: стратификациясы және статустық динамикасы (XVIII ғ. екінші жартысы – XX ғ. 20-жылдары)» (2018-20 жж.); «Қазақ даласын басқару жүйесіндегі XIX-XX ғ. басындағы болыстар институты: функциялары, қызметі және ресейлік билігімен өзара әрекеттестігі» (2015-17 жж.); «XIX-XX ғғ. қазақ шенеуніктігі: қалыптасуы, құрылымы және тұлғалары» (2012-14 жж.) атты тақырыпта ҚР ҒЖБ іргелі зерттеулер бойынша ғылыми жобалардың жетекшісі.

Медеу ӘБИШЕВ, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі, физика-математика ғылымдарының докторы, ҚазҰУ медициналық физика орталығының директоры

2008 жылдан бастап ҚазҰУ-дың Теориялық физика кафедрасының меңгерушісі ретінде халықаралық байланыстарды ауқымдандыру және кафедраның өз саласында көшбасшы позициясын сақтап қалу барысында көптеген жұмыстар атқарды.

Алматы салыстырмалық теориясы мектебінің жетекшісі ретінде өз тобындағы ғалымдарының жұмысын жемісті ұйымдастыра білді және көптеген жас физиктерді әлемнің жетекші ғылыми орталықтарына тағылымдамадан өтуге жіберді. Қазір жас ғалымдар М.Әбішевтің жетекшілігімен ЭТФҒЗИ теориялық және ядролық физика бөлімшесінде, сондай-ақ басқа да ғылыми-зерттеу және оқу орындарында жұмыс істейді.

Медеу Әбішев жалпы салыстырмалық теориясы саласында қарқынды ғылыми жұмыспен айналысады. Ол Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің іргелі ғылыми-зерттеу бағдарламасы аясында жүзеге асырылып жатқан бірқатар ғылыми бағдарламалар мен жобалардың жетекшісі және жауапты орындаушысы. «ЖОО үздік оқытушысы» грантының, талантты жас ғалымдарға арналған ҚР БҒМ стипендиясының иегері.

Дайындаған
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

В КазНУ имени Аль-Фараби особое внимание уделяется вопросам расширения сотрудничества с ведущими вузами, научно-исследовательскими институтами и центрами. Это нацелено – на всестороннюю трансформацию вуза в исследовательский университет мирового уровня; повышение глобальной конкурентоспособности и подготовку востребованных высококвалифицированных кадров. Наш университет взаимодействует с академическими учреждениями США в различных областях. За последние два года 8 экспертов из США были приглашены для чтения лекций и ведения научно-исследовательских работ в рамках программы МОН РК «О привлечении зарубежных ученых в вузы Казахстана».

Стивен БАРНС,
вице-декан Школы права Университета штата Пенсильвания:

В Алматы чувствую себя как дома

Сотрудничество КазНУ им. Аль-Фараби с университетами США с каждым годом растет. КазНУ подписаны соглашения о сотрудничестве с 13 вузами США: Мичиганский технологический университет, Северо-западный политехнический университет, Университет Вайоминга, Университет Скрэнтон, Университет Техаса, Государственный Университет Айова, Государственный университет в штате Юта, Университет Бриджпорт, Секретариат практического развития магистратуры при институте Земли Колумбийского университета, Национальный совместный комитет по языкам, Университет Эмбри-Ридл, Университет Салем, Университет Центрального Ланкашира. В рамках сотрудничества за 2018-2022 гг. 33 докторанта и 1 студент бакалавриата выезжали в американские вузы для прохождения научных, языковых стажировок, участия в международных конференциях, проведения научно-исследовательских работ. Также, в этот период 32 преподавателя выезжали в США в целях осуществления научных проектов и участия в международных симпозиумах. На данный момент в КазНУ обучаются 30 студентов из США.

Недавно в КазНУ имени Аль-Фараби выступил с лидерской лекцией вице-декан Школы права Университета штата Пенсильвания Стивен Барнс. Профессор дал согласие прочитать лекции на факультете международных отношений. Университет штата Пенсильвания – публичный исследовательский университет в США, находящийся в Юниверсити-Парк, штат Пенсильвания. Один из 15 лучших финансируемых налогоплательщиками университетов США. Он занимает 93-е место в рейтинге QS World University Rankings 2023. В Университете насчитывается 18 колледжей, кампус состоит из сорока пяти отдельных колледжей, а также докторантуры и отде-

ления бакалавриата. Согласно информации штата, Пенсильвания за 2019 год 80,4% выпускников были трудоустроены после окончания учебы.

Стивен Барнс с 2007 по 2014 года работал в Пекине профессором права и международных программ Китайского университета политологии и права. Преподавал: Введение в американское право, Юридические исследования и письмо, Введение в международное экологическое право, Юридический английский, Контракты, Международное публичное право, Критическое мышление и письмо. Преподавал некоторые из этих курсов в качестве приглашенного профессора в Пекинском университете, Школе права Харбинского технологического института, Шаньдунском университете, Океанском университете, Пекинском университете иностранных языков и Северо-Западном университете политических наук и права. В качестве приглашенного лектора преподавал в других китайских юридических школах; также проводил обучение новых юристов в ведущих международных юридических фирмах в городах Пекин и Шанхай.

«Это мой шестой визит в Казахстан. Я четверть своей жизни прожил вне США, около семи лет в Китае, а сейчас две недели каждого месяца я живу в Осло, Норвегия и находится здесь для меня большая честь. Лично для меня, как выходцу из горного региона западной части Соединенных Штатов, когда я здесь в Алматы, в университете, я смотрю на горы и чувствую себя как дома. И при моем нахождении здесь в Казахстане, я получаю напоминание о том, что во многих случаях Центральная Азия является местом зарождения цивилизации. На мой взгляд, у США и Казахстана больше общего чем различий. Центральная Азия – это место, где все началось. Когда я посещаю такие места как Индия, Уз-

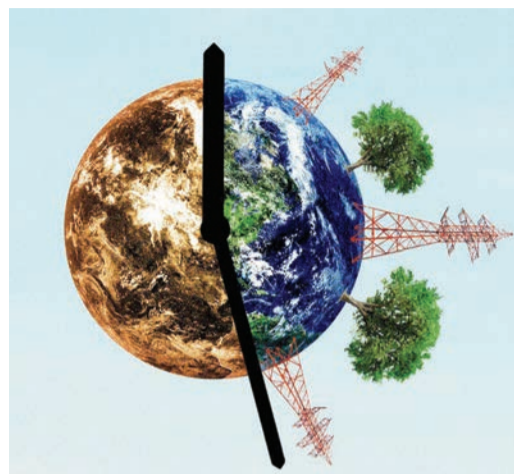
бекистан или Китай, убеждаюсь в том, что Америка – младенец, который еще ничего не сделал и еще ничему не научился. В том числе, когда я смотрю на ваш регион, анализирую тех ученых, которых произвела Центральная Азия, в том числе Казахстан. Например, Ибн Сина. Когда я иду к доктору, они косвенно связаны с Ибн Синой, отцом медицины. Аль-Хорезми основатель алгебры и алгоритмов. Ну и конечно аль-Фараби, имя которого носит ваш университет. Все что он сделал в философии и музыке, можно назвать его представителям Ренессанса, даже до рождения Леонардо. Надо отметить, что здесь дают фундаментальное знание. У нас есть выпускники из Казахстана. И один из них Самгат, выпускник КазНУ имени Аль-Фараби, которого я встретил семь лет назад в г. Кокшетау. Он тогда не знал языка, но он очень много трудился в течение года, приехал в Университет штата Пенсильвания на программу Магистра права. Сегодня я здесь благодарю ему. Он так хорошо представлял Казахстан и ваш университет, что он вдохновил меня и Университет штата Пенсильвания, чтобы инвестировать и развивать отношения дальше», говорит профессор.

Стивен Барнс с 2015 года по настоящее время работает на должности вице-декан Школы права Университета штата Пенсильвания (аспирантура и международные программы). Стивен Барнс курирует программы LL.M. (магистр права), S.J.D. (докторская программа), программы обмена студентами и приглашенными учеными, прием и студенческие услуги для ежегодного международного контингента Университета штата Пенсильвания. Преподавание двухнедельных курсов и семинаров (6-10) ежегодно по всему миру в партнерских университетах и институтах.

Каиржан ТУРЕЖАНОВ

Циркулярная экономика: от теории к практике

Идеи циркулярной экономики достаточно активно стали занимать умы научной, государственной и бизнес-сферы Казахстана. Сегодня можно наблюдать как увеличение числа научных публикаций и реализуемых проектов, так и первые меры по интеграции идей циркулярной экономики в стратегические планы развития местных государственных органов.

Наиболее продвинутым в этом отношении ожидаемо является город Алматы, прежде всего, потому что в крупнейшем мегаполисе страны, где сконцентрирован интеллектуальный потенциал в виде многочисленных университетов и НИИ, мы наблюдаем нарастание экологических проблем, таких как переработка коммунальных отходов и загрязненный воздух. Примечательно, что акимат города Алматы приступил к переходу на принципы циркулярности во взаимодействии с международным консорциумом, включающим такие компании и организации как «Circle Economy», Центр устойчивого производства и потребления (ЦУПП), «FABRICations» и другие. Результатом подобного подхода стал набор предложений по стратегиям циркулярной экономики, которые охватывают не только отдельные отрасли, такие как строительство, сельское хозяйство, повторное использование металла, минеральных ресурсов, сколько позволяют выйти за рамки отдельных секторов и увидеть целостную картину потоков всех ресурсов города.

Интересным представляется опыт платформы EcoNetwork, предлагающей консалтинговые и IT-услуги в сфере экологизации бизнеса, эко-аудита, разработки мобильных приложений, обучения и аналитики.

В целом, согласно доступной статистике по Казахстану, данные по переработке промышленных и твердых бытовых отходов (ТБО) за период с 2015 по 2020 годы показывают, что из ежегодно в среднем производимых в стране 4 млн. ТБО, перерабатывается около 15-18%, а доля переработки и утилизации промышленных отходов достигает более 30%. При этом данные показатели имеют растущую динамику в последние годы. Большая активность наблюдается, как правило, в городах республиканского значения и областных центрах, которая неравномерно дифференцируется по регионам. Примечательно, что в Казахстане растущее количество компаний, занимающихся всеми этапами ТБО, не влияет на долю отсортированных отходов, а также сложно до конца отследить уровень переработки отходов и включение их в замкнутый цикл. Если же говорить о секторальных видах «циркуляции» отходов, то наблюдается рост переработки бумаги, полиэтилена, стекла и пищевых отходов. В меньшей мере в стране перерабатывается лом цветных металлов, древесины и текстиль. Ряд компаний специализируется на переработке автомобильных компонентов: аккумуляторных батарей, отработанных масел, шин. Также развивается бизнес по переработке и утилизации отходов электрического и электронного оборудования.

Отмечая определенные «зеленые» изменения в государственной и региональной парадигме развития, хотелось

бы более подробно остановиться на некоторых выводах, сделанных учеными КазНУ им. Аль-Фараби, которые основаны на обобщении зарубежных фундаментальных исследований циркулярной экономики и анализе опыта ее реализации в Казахстане.

Прежде всего, изучение отечественной практики развития циркулярной экономики подтвердило фундаментальный вывод исследователей нашего проекта о том, что в странах со средним мировым уровнем дохода на душу населения, к которым относится и Казахстан, реализация принципов циркулярности находится начальном этапе и происходит децентрализованно в разных секторах. Объясняется это низкой экологической осведомленностью и образованностью населения, неразвитой инфраструктурой и отсутствием регуляторных стимулов. Между тем, для стран с формирующимися рынками необходимыми движущими факторами являются институциональное и социальное давление, экологическая приверженность и экологическое поведение потребителей.

Таким образом, при наблюдаемой в Казахстане активности «сверху» как государственных, так и общественных институтов и ассоциаций, миссия которых нацелена на реализацию принципов циркулярности, ощущается недостаток ее поддержки «снизу»: бизнесом и отдельными гражданами. Данный вывод был подтвержден проведенным анкетированием и экспертным опросом среди представителей индустрии, науки и образования, неправительственных и международных организаций. Относительно большую готовность к переходу на принципы циркулярности продемонстрировала академическая среда – ученые университетов и НИИ.

Напрашивающиеся выводы говорят о необходимости дальнейшего комплексного подхода к развитию циркулярной экономики в нашей стране. С одной стороны, это совершенствование таких институциональных факторов как разработка закона «О поддержке циркулярной экономики», предусматривающего стимулирование циркулярного бизнеса, кардинальную перестройку государственного управления экономики и развитие соответствующей инфраструктуры. С другой стороны, необходимо развивать «циркулярное поведение» населения через формирование ценностей, пропаганду принципов циркулярной экономики, повышение уровня осведомленности и экологического образования. В этой связи, очевидно, что точкой роста в данном направлении могут стать НИИ, университеты и средние образовательные учреждения.

Римма САГИЕВА,
доцент Высшая школа
экономики и бизнеса, д.э.н.

Жарас Таубаев – жас ғалым, лингвист, филолог. Қазіргі таңда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті филология факультетінің Түркітану және тіл теориясы кафедрасының доценті, PhD докторы.

Ғалым мұраты – іздену

қасы, ағылшын тілінің фразеологиясы, шетел тілін оқыту прагматикасы бағытында ғылыми зерттеулерін жүргізуде.

Әсіресе негізгі бағыт ретінде ономастика мен терминологияның жаңа зерттеу нысаны болып саналатын эпонимдерді, олардың саяси дискурстағы прагматикалық қызметі мен әлеуетін, манипулятивті ықпалын жан-жақты зерттеуде. Өйткені қазір отандық ғылымда эпонимдер тыңғылықты зерттелмеуде және ғылыми жұмыстар (докторлық диссертация) жоқтың қасы, эпонимдердің саяси мерзімді басылымдардағы (ағылшын, орыс, қазақ тілдерінде) прагматикасы, олардың салғастырмалы талдауы сирек қарастырылуда. Яғни жаңа әрі өзекті бағыт және зерттеуді талап етеді. Болашақта саяси дискурстағы эпонимдердің прагматикасы бағытында монография шығаруды және саяси эпонимдердің қысқаша сөздігін құрастыруды жоспарлауда.

Ғылыми бағытпен қатар, оқу-әдістемелік бағытта да зерттеулер жүргізуде. Атап айтқанда, халықаралық стандартталған тестілерді оқыту (IELTS), шетел тілін оқытудың және сыни ойлауды қалыптастырудың прагматикалық тәсілдері, мәдениаралық қарым-қатынас теориясын прагматикалық компоненттермен

тиімді оқыту, шетел тілін мәдениаралық мәнмәтінде оқыту секілді бағыттарда семинарлар ұйымдастырып, ғылыми мақалалар жариялауда.

Қытай Халық Республикасы

2012 жылы Пекин қаласында «Шетел мұғалімдеріне қытай тілін оқыту» әдістемелік семинарына қатысып, сертификат алды. Тағылымдама барысында шетел тілін оқыту әдістемесімен, әдіснамасымен тереңірек танысып, мол тәжірибе жинақтады.

Америка Құрама Штаттары

2013 жылы Нью-Йоркта Campus Education ғылыми-зерттеу орталығы мен Колумбия университетінде тағылымдамадан өтіп, кәсіби білігін арттырды. Әлемнің үздік 10 университетінің қатарына кіретін Колумбия университетінде The significance of Academic and Scientific writings in Scientific articles тақырыбында тағылымдамадан өтті. Докторантура бағдарламасы аясында 2015-16 жылдары шетелдік ғылыми кеңесшісі У.Риверстің

жетекшілігімен «Біріккен ұлттық тілдер комитеті және тілдер, халықаралық білім консулында» (Вашингтон, АҚШ) ғылыми тағылымдамадан өтіп, сертификат алды. Сондай-ақ диссертация тақырыбына байланысты Мэриленд университетінде 2020 жылы (Колледж Парк) шақырылған ғалым ретінде ғылыми жоба аясында жұмыс істеді. Жарас ағылшын тіліндегі қанатты сөздердің, идиомалардың және тұрақты сөз тіркестерінің қазақ тіліндегі баламаларын ұсынып, қазақ тілінің Америка лингвомәдениетіне кеңінен таралуына, қазақтілді контенттің көбеюіне өз үлесін қосты.

Ресей Федерациясы

Жас ғалым Мәскеу қаласындағы «Жоғары экономика мектебі» ғылыми-зерттеу университетінде «Шетел тілдері және мәдениаралық қарым-қатынас» тақырыбы бойынша тағылымдамадан өтті.

«Үздік жас ғалым – 2022»

ТМД

Жарас Тұрысбекұлы 2022 жылы ТМД елдерінің оқу және ғылым мекемелерінің жас ғалымдары арасында ұйымдастырылған байқауға ғылыми жұмысын ұсынып, I дәрежелі дипломмен, «Үздік жас ғалым – 2022» медалімен марапатталды.

Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Жоғары медицина мектебіне – 5 жыл

ҚазҰУ медицина және денсаулық сақтау факультеті құрамындағы Жоғары медицина мектебінің (ЖММ) іргетасы 2018 жылы қаланды. Биыл ЖММ-нің құрылғанына бес жыл толып отыр. Осы 2022/23 оқу жылында Жоғары медицина мектебі өзінің алғашқы түлектерін шығарады.

білім берудің барлық деңгейлері – бакалавриат, магистратура және докторантура бағдарламалары бойынша денсаулық сақтау саласының мамандары даярланауда. Оқу негізінен үш тілде: қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жүреді. Жоғары медицина мектебінің құрамына мынадай кафедралар кіреді: Іргелі медицина кафедрасы, Клиникалық пәндер кафедрасы және Стоματοлогия кафедрасы.

Сонымен қатар жыл сайын университетке жаңадан қабылданған 1-курс студенттеріне арналған The white coat ceremony деп аталатын ақ халат кигізу рәсімі салтанатты түрде ұйымдастырылады. Биыл осы шара Жоғары медицина мектебінің бес жылдығымен тұспа-тұс келді. Осыған орай, іс-шараға еліміздің және Алматы қаласының медицина мекемелерінің басшылары, фар-

мацевтикалық компания өкілдері, фармацевтикалық өндіріс саласының және денсаулық сақтау саласының мамандары арнайы шақырылды. Медицина ғылымдарының докторы, академик, ардагер нутрициолог, Қазақ тағамтану академиясының президенті Төрегелді Шарманов білім алушыларға ақ жол тілеп, бата-

сын берді. Сондай-ақ жиында академик В.Локшин, ҚазҰУ проректоры Н.Айдосов, Алматы қаласы әкімінің орынбасары А.Нүсіпова, медицина және денсаулық сақтау факультетінің деканы, профессор Жанна Қалматаева және Жоғары медицина мектебінің директоры, профессор Раушан

Исаева студенттерге ақ тілегін айтты.

Шара барысында үздік студенттер мен оқытушыларға алғыс хаттар беріліп, бағалы сыйлықтар табысталды. Шара Quazar студенттер ұйымы мен ЖММ оқытушыларының ұйымдастыруымен өткен концерттік шарамен жалғасын тапты.

Маман даярлауда оқытушы-профессорлардың еңбегі өте зор. ЖММ оқытушы-профессорлар құрамында «Болашақ» бағдарламасының түлектері мен Президент стипендиясының иегерлері бар.

Гүлсара АҚАНОВА,

Іргелі медицина кафедрасының оқытушысы **Зәуре ДУШИМОВА,** ғылыми-инновациялық істер және халықаралық байланыстар бойынша кафедра меңгерушісінің орынбасары

Студенттер қатарында жергілікті студенттермен бірге алыс-жақын 26 шетелден келген студенттер білім алуда. Жыл сайын шетелдік студенттердің қатарының артуы білім беру деңгейінің халықаралық стандарттарға толықтай сай келетінінің дәлелі. Халықаралық білім беру стандарттарына сәйкес, академиялық

INVITED LECTURES AT AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY / DEPARTMENT OF PHYSICAL CHEMISTRY

Catalysis and petrochemistry

(1st NOV to 30th NOV 2022)

During lecture and visit of research center

- Introduction to Materials Chemistry and Carbon Materials
- Introduction to Electrochemistry
- Fundamentals of charge storage in porous carbons
- Methods and equipment used for characterization of materials
- Role of Electrolytes in Supercapacitors
- Methods and Equipment used in Electrochemical Testing

These interesting topics and the scientific content of these lectures attracted great attention of students and young scientists to

During lecture and visit of research center

enhance their knowledge and utilize it in their research works. At seminars, students and young scientists were provided with a great opportunity to present their own works and to interact with Dr. Abbas in face-to-face discussion about their research topics which were followed by short question/answer sessions.

During his month-long stay in Kazakhstan, Prof. Abbas also visited three research centers in Almaty, namely **NAO KazNITU named after K.I. Satbayev, Institute of Combustion Problems** (committee of Science of the Ministry of Education and Science of

Republic of Kazakhstan) and **Center of Physico-Chemical Methods of Research and Analysis** (CFHMA, a leading multidisciplinary research organization of the Republic of Kazakhstan). During meetings with heads of the above-mentioned facilities, it was planned to develop incoming and outgoing academic mobilities well as to exchange master and doctoral students. Besides, it was planned that joint research proposals will be prepared in order to obtain funds for enhancing scientific cooperation.

Prof. Abbas was also invited at a local school near Almaty, **Al-Farabi Specialized Lyceum, Almalykbaq**, to give motivational speech for the students. After a brief introduction of his background and achievements, young students curiously asked many questions about his career in science, life in international research groups and scientific collaborations. They also asked why Dr. Abbas selected Chemistry as his field of research, to which he answered, because he liked Chemistry from his high school times. Overall, this trip was quite informative for the students and staff at the school.

SUPIYEVA Zh.A.

PhD, senior lecturer of Faculty of Chemistry and Chemical Technology

DYUSSENKULOVA B.Zh
second-year student of Faculty of Chemistry and Chemical Technology

The founder of this movement (Brighten the corner where you are!) was Young-Sil Kim, the honorary president of Anyang University in Korea. His aim in launching this movement was to find a practical principle for building a society where all citizens can live a peaceful and happy life. He found the basic motto of "Brighten the corner where you are" movement in a Chinese book entitled *Sega*, the 46th volume of *Sagi* (history): "Those who do their best and get best fruits of their labor are the very people to be highly valued in every society."

Ainalandy Nurlandyr!

The spirit of "Brighten the corner where you are" consists of a philosophy of responsibility for what we do every day of our life, a philosophy of harmony that the whole society reaches peace and happiness as each member of a society does his/her work properly in his best capacity and thus brightening the corner where he/she is.

The word "Brighten" has a behavioral connotation. Our behavior should be noble, righteous, and fair everyday of our life. Throughout his life man should do his best to realize his potential, his talent to reach the highest outcome.

We have conducted a discussion of the basic philosophy of "Ainalandy Nurlandyr" at our lessons and the students were given a task to write an essay on this topic: "Brighten the corner where you are". In this article we are sharing some extracts from the students' essays:

Nurymbetova Arailym: "Love, kindness and generosity are three most important qualities each person has to possess. I think that in our life there is an effect of a boomerang. If you are good to someone, it is obligatory will return back to you. Good deeds don't wait for an award. But in my memory forever there will be that day when I with my friends participated in the charitable action as a participant and organizer to help the sick children. From us financial support wasn't required, it was necessary to prepare some sweets, cookies and bakes. All bakes which we prepared well were on sale. And the large sum for treatment of the child was gathered. Mother of the child was so surprised and grateful. Such

acts motivate to do even more good deeds. I was so happy that we managed to brighten up their spirits. And now I'm sure that the world is not without kind people."

Raihan Ainur: "Everybody has his own small world. This world changes during the life, as a person changes. I think that our life consists of our thoughts and feelings, embodied in the actions of the people who are with us throughout our lives, nature, culture, history, all, that surrounds us every day, affecting our life. And they are: our parents, relatives, friends, colleagues...neighbours. No wonder there is a phrase, "Tell me who your friends are and I'll tell you who you are". All these people are an integral part of our life, our support. However, not only our surroundings influence us, we can influence our surroundings too. We can change our life: brighten it by good thoughts, kind actions, and positive feelings, all that we bring into this world".

Esimbekov Zhahan: "Today, the concept of kindness, sincerity are losing their significance. Some people have new values, new viewpoints. However, the world still has people who brighten the corner where they are. These are people of different nationalities and religions; they are all from different countries. But one thing unites them all is to make the world a little kinder. The children are taught in school to be more humane. Humanity is the highest quality of a human. Now on the internet, on the television they transmit a huge amount of news

about brutal behavior. However, there are people who still have not lost their humanity".

Uralova Nazira: "What can I do to brighten the world around me? In fact, the answer is - easy. I am a 1st year student of Kazakh National University. And now I can do a lot for people who aren't as lucky as others. These people are orphans who were left without parental care and who are in orphanages. There are also the aged people who, on the contrary, have remained without care of their children. These social categories of people need a lot of care and attention. When I was a schoolboy, I sang in a vocal ensemble. With the Ensemble, we gave performances at many events. The most memorable concert was a performance in front of children who suffered from various serious diseases. Originally, the idea to sing a song to these children was a little scary because we did not know how the children would react to us. But everything was fine! It was a Saturday night; we went to the scene and saw these children. What was the most unusual for me - those kids even looked a little different from us, but they were happy and good. Many of them could not talk to us because of their disease, but by using a sign language we could understand each other. As for the present time, in my plans is to go to the same institutional care for sick children and help them to work with those children. And I as a person who is interested in the prosperity of his country, I would like to live in peace and harmony".

Senior lecturers:
ORAZBEKOVA I.G.,
TLEUGABYLOVA Z.A.
Department of Foreign Languages

Prepared by Aizhan MULDA GALIEVA

Fruitful partnership between AlmaU & ASU

Since 2020, AlmaU (Almaty Management University) has been a partner of Arizona State University to provide entrepreneurial and innovative world-class higher education in Kazakhstan.

The Arizona State University (ASU) is the largest public university in the United States, with a community of more than 120,000 students and 5,000 professors. ASU is named №1 University in the United States for Innovation according to the *U.S. News & World Report*, and №1 in the United States and №9 in the world for global influence in research, responsible planning and resource management by the *Times Higher Education*.

Today, this partnership creates a good impetus for the modernization and improvement of the scientific and educational process in AlmaU. All schools and centers of the university are involved in the process of academic partnership, including the AlmaU language center.

Since the beginning of the new 2022-2023 academic year, within the framework of the partnership between AlmaU and ASU, the AlmaU Language Center has begun to actively use ASU's English language learning resources during online extracurricular independent student work. The purpose of online training on ASU content is to create an environment for active student participation in the educational process, to organize productive interaction between students and teachers outside of lecture time, by providing access to the updated educational content of Arizona State University. These resources were created by the scientific and pedagogical staff of the Arizona State University and tested by students at this university. The training materials offered by the ASU are adapted and distributed depending on the level of English language proficiency of the students.

In the process of online extracurricular independent learning, the

responsibility for mastering the material falls more on the student himself, but the teacher, as a designer of the virtual learning environment, creates opportunities and is a moderator of the educational process.

Online self-study training of students based on ASU materials is divided into two types - synchronous and asynchronous. Synchronous - interactive training consists in the fact that classes are held in real time using the electronic tool MS Teams. On this electronic platform, the teacher and students meet to receive and give feedback, answer questions. In asynchronous online learning, the teacher selects materials, depending on the level of English proficiency of students, from the Arizona State University database and uploads them to the electronic portal, MS Teams, teaching materials for independent study; the student enters the portal at a convenient time, and completes tasks on an individual schedule, without being in the mode of synchronous online classes. Written assignments are completed and sent to the instructor or uploaded to the portal before the specified deadline.

To assess the material, teachers choose small tasks as a questionnaire or questions from the materials of Arizona State University, as well as a discussion in a group (before or during a simultaneous video conference); a summary/ criticism in text or audio format, etc.

Finally, during the three months of training on ASU resources, students noted the novelty of the materials used, the relevance of the topics discussed and showed sincere involvement in the learning process.

Gulsima DAIRABEKOVA,
Senior language instructor at AlmaU

